

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dn. 14.07.2004r.

RKT-61-54/04/MF

DECYZJA Nr RKT-44/2004

I Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 959) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Przedsiębiorstwu Komunalnemu „THERMA” Sp. z o.o. ul. Grażyńskiego 108 43-300 Bielsko - Biała,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, bezprawne działanie Przedsiębiorstwa Komunalnego „THERMA” Sp. z o.o. z siedzibą w Bielsku - Białej, polegające na tym, że:

1) w *umowie sprzedaży ciepła Nr ...* zawieranej z konsumentami nie określono:

a) tabel regulacyjnych, co stanowi naruszenie § 12 pkt 2 lit. b rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 72, poz. 845),

b) odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za zwrot zanieczyszczonego nośnika ciepła lub jego kradzież,

co stanowi naruszenie § 12 pkt 8 lit. d w/w rozporządzenia

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

II. Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 959) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko Przedsiębiorstwu Komunalnemu „THERMA” Sp. z o.o. ul. Grażyńskiego 108 43-300 Bielsko - Biała,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 23c) ust. 1 w związku z art. 23a) ust. 1 i 2 w/w ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów**, bezprawne działanie Przedsiębiorstwa Komunalnego „THERMA” Sp. z o.o. z siedzibą w Bielsku - Białej, polegające na tym, że w *umowie o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* zawieranej z konsumentami nie określono:

a) przewidywanego terminu rozpoczęcia dostarczania ciepła, co stanowi naruszenie § 9 pkt 7 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia

usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 72, poz. 845),

b) odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za opóźnienie terminu:

- realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie,
- rozpoczęcia dostarczania ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem,
- rozpoczęcia odbioru ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem,

co stanowi naruszenie § 9 pkt 8 w/w rozporządzenia

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.

III. Na podstawie art. 23c) ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 959) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się Przedsiębiorstwu Komunalnemu „THERMA” Sp. z o.o. ul. Grażyńskiego 108 43-300 Bielsko - Biała, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów:

- a) w celu wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, polegające na umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami, wszystkich informacji o których mowa w § 12 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 72, poz. 845),
- b) w celu wykonania nakazu określonego w pkt II sentencji niniejszej decyzji, polegające na umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej i nie wykonanych w dacie otrzymania niniejszej decyzji zawieranych z konsumentami wszystkich informacji, o których mowa w § 9 w/w rozporządzenia.

IV. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z zm. Dz. U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652; Dz. U. z 2004r. Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 959) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

postanawia się zobowiązać Przedsiębiorstwo Komunalne „THERMA” Sp. z o.o. ul. Grażyńskiego 108 43-300 Bielsko – Biała do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 37 PLN (słownie złotych: trzydzieścisiedem).

Uzasadnienie

W okresie od 20.08.2003r. do 09.10.2003r. przeprowadzone zostało w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej Organem Antymonopolowym) postępowanie wyjaśniające w sprawie ustalenia czy Przedsiębiorstwo Komunalne „THERMA” Sp. z o.o. z siedzibą w Bielsku - Białej stosuje we wzorcach umownych zawieranych z konsumentami postanowienia mogące nosić znamiona niedozwolonych postanowień umownych.

Ponieważ analiza dokumentów i informacji zebranych w toku tego postępowania wyjaśniającego dała podstawę do przyjęcia, iż w opisaney sprawie mogło nastąpić naruszenie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej dalej ustawą antymonopolową), w dniu 04.05.2004r. wszczęto z urzędu postępowanie w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w związku z podejrzeniem podejmowania przez Przedsiębiorstwo Komunalne „THERMA” Sp. z o.o. z siedzibą w Bielsku - Białej (zwana dalej Spółką) bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (karta nr 1).

W odpowiedzi na zarzuty zawarte w postanowieniu o wszczęciu postępowania Spółka stwierdziła (karty nr 29-30), że z dniem 11.05.2004r. dokonała zmian wzorca umowy sprzedaży ciepła i wzorca umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej uzupełniając je o wymagane elementy zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz.U. Nr 72, poz. 845 – zwane dalej rozporządzeniem przyłączeniowym). Ponadto stwierdzono, że Spółka udostępnia tabele regulacyjne każdorazowo na życzenie klienta i równocześnie wyposażyła w tabele pomieszczenia węzłów cieplnych. Obecnie w nowym wzorze umowy określono tabele regulacyjne, jako integralną jej część. Z uwagi na stosowane rozwiązania techniczne (opomiarowanie poboru nośnika ciepła na uzupełnieniu) Spółka traktowała pobór nośnika na cele uzupełnienia bądź inne jako sprzedaż nośnika – obecnie stosowne zapisy uzupełniono zgodnie z wymogami rozporządzenia przyłączeniowego.

Odnośnie umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej Spółka stwierdziła, że uzgodniony termin wykonania przedmiotu tej umowy (określony w niej) był równoznaczny z gotowością Spółki do rozpoczęcia dostarczania ciepła, a klienta do odbioru ciepła. Ponadto w przypadkach konieczności dokonania ewentualnych zmian warunków umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej, w szczególności terminów realizacji prac oraz terminów rozpoczęcia dostarczania i odbioru ciepła, strony każdorazowo dochodziły do porozumienia. W trakcie negocjacji warunków umów strony uzgadniały odstąpienie, bądź wprowadzenie zapisów odnośnie odpowiedzialności stron z tego tytułu. Obecnie zapisy w zakresie odpowiedzialności stron z tytułu niedotrzymania warunków, a szczególności terminów realizacji zostały umieszczone w umowie.

Organ Antymonopolowy ustalił i zważył co następuje.

Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Ustawa antymonopolowa w art. 23 a ust. 2 stanowi, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest

taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. Brak cech bezprawności winien, w myśl art. 6 K.c., wykazać przedsiębiorca (Por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwaji, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s.117 – 118).

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

I.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 i 2 ustawy Prawo energetyczne dostarczanie paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła odbywa się na podstawie umowy sprzedaży lub umowy przesyłowej. Umowy powinny uwzględniać zasady określone w ustawie i warunki ustalone w koncesjach oraz zawierać co najmniej:

- 1) umowa sprzedaży – postanowienia dotyczące: ilości sprzedaży paliw gazowych, energii elektrycznej albo ciepła w podziale na okresy umowne, sposobu ustalania cen i warunków wprowadzania ich zmian, sposobu rozliczeń, odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, okresu jej obowiązywania i warunków rozwiązania.

Przedsiębiorstwo energetyczne może zawierać z odbiorcą, któremu dostarcza paliwa gazowe, energię elektryczną lub ciepło na podstawie cen i stawek opłat ustalonych w taryfie, jedną umowę zawierającą postanowienia umowy sprzedaży i umowy przesyłowej.

Art. 9 ustawy Prawo energetyczne zawiera delegację dla ministra właściwego do spraw gospodarki do wydania rozporządzenia, które powinno m.in. określać podstawowe elementy umowy o przyłączenie, umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usług przesyłowych. W oparciu o w/w upoważnienie wydane zostało rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców, które w § 12 określa niezbędne elementy umowy sprzedaży ciepła.

Zgodnie z poglądami doktryny „wydaje się ze wszech miar celowe, aby przedsiębiorstwa energetyczne posługiwały się wzorcami umów, bowiem trudno sobie wyobrazić, aby przykładowo wszelkie postanowienia każdej umowy (...) były indywidualnie negocjowane. Wzorzec umowy powinien zawierać te wszystkie elementy, o których mowa w Ustawie lub przepisach wykonawczych do Ustawy oraz innych obowiązujących przepisach prawa”¹. oraz „(...) w zakresie samego tylko obrotu ciepłem przepisy wydane na podstawie art. 9 ustawy wyróżniają przedsiębiorstwa ciepłownicze, przedsiębiorstwa wytwórcze oraz przedsiębiorstwa obrotu ciepłem. Przepisy te określają wiele nie określonych ustawowo zagadnień, które powinny być uwzględnione w umowie, w tym także szczegółowo prawa i obowiązki stron”². Zgodnie z orzecznictwem antymonopolowym „(...) wszystkie prawa i obowiązki konsumentów powinny być umieszczone we wzorcu umownym. W tym kontekście argument (...), że taryfa jest łatwo dostępna, nie jest do zaakceptowania. Odbiorca w oparciu o treść samej umowy powinien mieć możliwość określenia wszystkich elementów jej treści, w tym zasad ustalania bonifikat, upustów oraz opłat za nielegalny pobór energii. Zastosowanie we wzorcu umownym klauzul odsyłających ogólnie do taryfy dla ustalenia części praw i obowiązków odbiorcy jest nielegalne, a co za tym idzie nakłada na konsumenta obciążenia większe niż we wzorcu prawidłowo sformułowanym” (wyrok Sądu Okręgowego w

¹ J. Baehr, E. Stawicki „Prawo energetyczne. Komentarz.” Fundusz Współpracy Cooperation Fund, Program SEW & Międzykomunalna Spółka Akcyjna MUNICIPIUM Warszawa 1999, str. 43

² Ibidem str. 46

Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24.03.2004r. o sygn. akt XVII Ama 29/03).

Z powyższego wynika, że umowy zawierane przez przedsiębiorstwa ciepłownicze z konsumentami powinny zawierać elementy określone w art. 5 ustawy Prawo energetyczne oraz w § 12 rozporządzenia przyłączeniowego. Wspomniane przepisy szczegółowo regulują obowiązki dostawcy ciepła w stosunku do klientów korzystających z jego usług. Ponadto w/w przepisy określają niezbędne elementy umowy sprzedaży ciepła. Określają one obowiązki i prawa stron takiej umowy. Celem wprowadzenia do przedmiotowej ustawy i rozporządzeń wykonawczych szczegółowych zapisów nakładających na przedsiębiorstwa ciepłownicze określone obowiązki było zapewnienie konsumentom (odbiorcom) należytej ochrony przed silniejszą stroną umowy, jaką jest dostawca ciepła. Świadczy o tym bezwzględnie wiążący charakter tych przepisów. Analiza *umów sprzedaży ciepła Nr ...* zawieranych przez Spółkę z konsumentami w oparciu o stosowany wzorzec umowy stanowi podstawę do przyjęcia następujących ustaleń (karty nr 10-13).

a) W w/w umowach nie określono tabel regulacyjnych, co stanowi naruszenie § 12 pkt 2 lit. b rozporządzenia przyłączeniowego.

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania Spółka stwierdziła, że udostępnia tabele regulacyjne każdorazowo na życzenie klienta i równocześnie wyposażyła w tabele pomieszczenia węzłów cieplnych. Obecnie w nowym wzorze umowy określono tabele regulacyjne, jako integralną jej część.

Zgodnie z § 12 pkt 2 lit. b rozporządzenia przyłączeniowego umowy sprzedaży ciepła powinny określać miejsca oraz warunki dostarczania i odbioru ciepła, w tym wielkość zamówionej mocy cieplnej w podziale na rodzaje potrzeb oraz obliczeniowe natężenie przepływu nośnika ciepła i tabele regulacyjne oraz szczegółowe warunki i terminy wprowadzania zmian ustaleń w tym zakresie.

Z powyższego wynika, że jednym z niezbędnych elementów umów sprzedaży ciepła są tabele regulacyjne.

Zgodnie z definicją zawartą w § 2 pkt 17 w/w rozporządzenia przez tabelę regulacyjną rozumie się przedstawioną w postaci tabeli lub na wykresie zależność temperatury nośnika ciepła od warunków atmosferycznych. Należy również wskazać, że § 27 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia przyłączeniowego stanowi, że jeśli przedsiębiorstwo ciepłownicze i odbiorca nie ustalą w umowie sprzedaży ciepła standardów jakościowych (...) strony umowy obowiązują następujące standardy zgodnie z którymi odchylenie temperatury nośnika ciepła dostarczanego do węzła cieplnego w stosunku do tabeli regulacyjnej nie powinno przekraczać:

- a) w sieciach parowych: +5% i – 10%,
- b) w sieciach gorącej wody: +5% i – 5%, pod warunkiem, że temperatura wody zwracanej z węzła cieplnego do sieci ciepłowniczej jest zgodna z tabelą regulacyjną, z tolerancją + 7% i – 7%.

§ 38 - § 44 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 12 października 2000r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie ciepłem (Dz.U. Nr 96, poz. 1053 – zwane dalej rozporządzeniem taryfowym) zawierają szczegółowe regulacje w zakresie odpowiedzialności przedsiębiorstwa ciepłowniczego z tytułu niedotrzymania standardów jakościowych obsługi odbiorców.

W związku z powyższym stwierdzenie Spółki zgodnie z którym udostępnia ona tabele regulacyjne każdorazowo na życzenie klienta i równocześnie wyposażyła w tabele pomieszczenia węzłów cieplnych należy uznać za niewystarczające. Konsumenty w oparciu o treść umowy nie posiadali informacji na temat obowiązującej tabeli regulacyjnej, a tym samym nie byli w stanie ocenić, czy Spółka dotrzymuje standardów jakościowych obsługi odbiorców. Jak wskazano to powyżej odchylenie temperatury nośnika ciepła dostarczanego

do węzła cieplnego w stosunku do tabeli regulacyjnej nie powinno przekraczać określonego poziomu. W przypadku przekroczenia w/w poziomu należy stwierdzić, że Spółka niedotrzymuje standardów jakościowych, a tym samym konsumenci mają możliwość dochodzenia roszczeń z tytułu niedotrzymania tych standardów. Tym samym załączenie do umowy sprzedaży ciepła tabel regulacyjnych ma istotne znaczenie dla konsumentów w zakresie ochrony ich interesów.

Przepisy rozporządzenia przyłączeniowego wprost stanowią jakie elementy powinna zawierać umowa sprzedaży ciepła i mają one charakter bezwzględnie obowiązujący. Prawodawca przesądził, że konsument pewne informacje (określone w § 12 rozporządzenia przyłączeniowego) winien otrzymać bezpośrednio w dokumencie umownym, tak aby ich poszukiwanie było ograniczone do niezbędnego minimum. Przyjęcie rozwiązania przeciwnego tj. takiego w którym wymagane w umowie informacje nie byłyby w niej umieszczone, przekreśliłoby sens umieszczenia w § 12 rozporządzenia przyłączeniowego obowiązków ciążących na przedsiębiorstwach ciepłowniczych odnośnie treści zawieranych umów. Stąd należy przyjąć, że w/w przepis § 12 rozporządzenia przyłączeniowego określa minimalną treść dokumentu umownego i ogranicza możliwość odmiennego formułowania umów przez przedsiębiorstwa ciepłownicze.

W związku z tym w wyżej opisanym zakresie spełniona została przesłanka bezprawności w działaniu Spółki.

b) § 12 pkt 8 rozporządzenia przyłączeniowego stanowi, że umowa sprzedaży ciepła powinna zawierać regulacje w zakresie odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za:

- zwrot zanieczyszczonego nośnika ciepła lub jego kradzież.

W umowach zawieranych przez Spółkę z konsumentami nie została uregulowana kwestia odpowiedzialności konsumentów za zwrot zanieczyszczonego nośnika ciepła lub jego kradzież.

Jak wskazano to we wcześniejszej części niniejszej decyzji przepisy rozporządzenia przyłączeniowego wprost stanowią jakie elementy powinna zawierać umowa sprzedaży ciepła i przepisy te mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Konsument w oparciu o treść umowy powinien mieć możliwość uzyskania informacji o wszystkich istotnych elementach stosunku zobowiązaniowego. W przedmiotowej sprawie brak informacji o tym jaką konsument poniesie odpowiedzialność za zwrot zanieczyszczonego nośnika ciepła lub jego kradzież powoduje, że nie wie on jakie sankcje grożą mu na wypadek naruszenia postanowień umowy. Zawarcie w/w informacji w umowie w wielu wypadkach skutkuje tym, że konsument posiadając wiedzę o grożącej mu odpowiedzialności powstrzymuje się od działań, które skutkowałyby niedotrzymaniem warunków umowy.

W związku z tym w wyżej opisanym zakresie spełniona została przesłanka bezprawności w działaniu Spółki.

Zawieranie przez Spółkę umów z konsumentami, które nie zawierają wszystkich informacji, o których mowa w rozporządzeniu przyłączeniowym, jest niezgodne z nim i należy uznać za bezprawne. Spełniona, więc została pierwsza przesłanka konieczna do uznania zachowania Spółki (opisanego w pkt a i b powyżej) za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Drugą przesłanką, której wykazanie jest niezbędne dla stwierdzenia, że przedsiębiorca stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów jest ustalenie, iż jego bezprawne działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Ustawa antymonopolowa reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów dotyczy nieokreślonego ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji konsumentów dotknięty

jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ustawa antymonopolowa w odniesieniu do konsumentów chroni ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym.

Zdaniem Organu Antymonopolowego zakwestionowane w przedmiotowej decyzji działanie przedsiębiorcy, polegające na nie podawaniu w zawieranych umowach sprzedaży ciepła wszystkich informacji, które zgodnie z rozporządzeniem przyłączeniowym powinny zawierać, godzi w interes konsumentów. Niepodanie w umowie informacji o:

- tabelach regulacyjnych,
- odpowiedzialności konsumenta za zwrot zanieczyszczonego nośnika ciepła lub jego kradzież,

może doprowadzić do niekorzystania przez konsumentów ze swoich praw, ale również do niewywiązywania się z obowiązków. W niniejszej sprawie został naruszony interes konsumentów – zaopatrywanych w ciepło przez PEC, którzy zawarli umowy sprzedaży ciepła. Tak więc, brak w umowach wszystkich informacji, o których mowa w rozporządzeniu przyłączeniowym, narusza zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie antymonopolowej, mających na celu ochronę konsumentów.

W przedmiotowej sprawie zaistniały łącznie obie przesłanki konieczne do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów – bezprawne działanie przedsiębiorcy i naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

W tym miejscu należy również wskazać, że Spółka w ustosunkowaniu się do wszczęcia postępowania stwierdziła, iż z dniem 11.05.2004r. dokonała zmiany wzorca umowy sprzedaży ciepła uzupełniając go o wymagane elementy zgodnie z rozporządzeniem przyłączeniowym. Wzorzec ten jest stosowany przy zawieraniu umów z konsumentami począwszy od 11.05.2004r. Na potwierdzenie powyższego Spółka przesłała zmieniony wzorzec (karty nr 34, 45-47).

W świetle powyższego należy stwierdzić, że sama zmiana wzorców umownych w oparciu o które zawierane są umowy z konsumentami oraz zawieranie nowych umów w oparciu o te wzorce nie stanowi przesłanki do stwierdzenia, że Spółka zaprzestała stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w całości. Z zaprzestaniem stosowania tych praktyk mamy do czynienia dopiero wówczas, gdy wszystkie dotychczas zawarte umowy z konsumentami zostaną dostosowane do obowiązujących przepisów prawa, co w niniejszej sprawie oznacza, że będą one zawierać regulacje zgodne z § 12 rozporządzenia przyłączeniowego. W związku z tym, że Spółka nie udowodniła, że zaprzestała stosowania przedmiotowej praktyki, Organ Antymonopolowy nie znalazł podstaw do wydania decyzji w zakresie pkt I sentencji niniejszej decyzji na podstawie art. 23 e ustawy antymonopolowej. Stąd należało orzec jak w punkcie I sentencji decyzji.

II. Zgodnie z art. 23a) ust. 1 ustawy antymonopolowej za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

W oparciu o upoważnienie wynikające z art. 9 ustawy Prawo energetyczne wydane zostało rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców, które w § 9 określa niezbędne elementy umowy o przyłączenie.

Jak w skazano to w uzasadnieniu do pkt I sentencji niniejszej decyzji, zgodnie z poglądami doktryny i orzecznictwa wzorce umowne (w oparciu o które zawierane są umowy z konsumentami) stosowane przez przedsiębiorstwa ciepłownicze powinny zawierać wszystkie

elementy, o których mowa w ustawie Prawo energetyczne, przepisach wykonawczych do tej ustawy oraz innych obowiązujących przepisach prawa.

Z powyższego wynika, że umowy o przyłączenie zawierane przez przedsiębiorstwa ciepłownicze z konsumentami powinny zawierać elementy określone w § 9 rozporządzenia przyłączeniowego. Wspomniane przepisy szczegółowo regulują prawa i obowiązki stron takiej umowy. Celem wprowadzenia do przedmiotowej ustawy i rozporządzeń wykonawczych szczegółowych zapisów nakładających na dostawców ciepła określone obowiązki było zapewnienie konsumentom (odbiorcom) należytej ochrony przed silniejszą stroną umowy, jaką jest dostawca ciepła. Świadczy o tym bezwzględnie wiążący charakter tych przepisów. Analiza umów o przyłączenie zawieranych przez Spółkę z konsumentami prowadzi do następujących wniosków (karty nr 14-15 i 18-19).

a) § 9 pkt 7 rozporządzenia przyłączeniowego stanowi, że umowa o przyłączenie powinna określać przewidywany termin rozpoczęcia dostarczania ciepła.

W piśmie z dnia 17.05.2004r. Spółka stwierdziła, że uzgodniony termin wykonania przedmiotu tej umowy (określony w niej) był równoznaczny z gotowością Spółki do rozpoczęcia dostarczania ciepła, a klienta do odbioru ciepła.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że zgodnie z § 2 wzorca umowy jej przedmiotem jest przyłączenie do sieci ciepłowniczej wodnej obiektu usytuowanego na nieruchomości w Bielsku Białej. Stąd też przedmiotem umowy jest przyłączenie obiektu konsumenta do sieci, a nie dostarczanie ciepła. Z punktu widzenia konsumenta zamierzającego przyłączyć się do sieci Spółki istotną informacją jest termin w którym nastąpi dostawa ciepła do użytkowanego przez niego obiektu. Termin realizacji przedmiotu umowy – tzn. fizycznego podłączenia obiektu konsumenta do sieci Spółki nie jest równoznaczny z terminem uruchomienia dostaw ciepła do tego obiektu. Konsument podejmując określone decyzje życiowe (np. o terminie zasiedlenia budynku) bierze pod uwagę, czy będzie miał zapewnioną dostawę ciepła do niego. Stąd też prawodawca przewidział, że strony powinny w umowie o przyłączenie określić przewidywany termin rozpoczęcia dostarczania ciepła.

Przepisy rozporządzenia przyłączeniowego wprost stanowią, jakie elementy powinna zawierać umowa o przyłączenie i mają one charakter bezwzględnie obowiązujący. Prawodawca przesądził, że konsument pewne informacje (określone w § 9 rozporządzenia przyłączeniowego) winien otrzymać bezpośrednio w dokumencie umownym, tak aby ich poszukiwanie było ograniczone do niezbędnego minimum. Przyjęcie rozwiązania przeciwnego tj. takiego w którym wymagane w umowie informacje nie byłyby w niej umieszczone, przekreśliłoby sens umieszczania w § 9 rozporządzenia przyłączeniowego obowiązków ciążących na przedsiębiorstwach ciepłowniczych odnośnie treści zawieranych umów. Stąd należy przyjąć, że w/w przepis § 9 rozporządzenia przyłączeniowego określa minimalną treść dokumentu umownego i ogranicza możliwość odmiennego formułowania umów przez przedsiębiorstwa ciepłownicze.

W związku z powyższym brak informacji o przewidywanym terminie rozpoczęcia dostarczania ciepła należy ocenić jako bezprawne działanie przedsiębiorcy.

b) § 9 pkt 8 rozporządzenia przyłączeniowego stanowi, że umowa o przyłączenie powinna określać odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za opóźnienie terminu: realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie, rozpoczęcia dostarczania ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem oraz rozpoczęcia odbioru ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem.

W ustosunkowaniu się do postanowienia o wszczęciu postępowania Spółka stwierdziła, że w przypadkach konieczności dokonania ewentualnych zmian warunków umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej, w szczególności terminów realizacji prac oraz terminów rozpoczęcia dostarczania i odbioru ciepła, strony każdorazowo dochodziły do porozumienia. W trakcie negocjacji warunków umów strony uzgadniały odstąpienie, bądź wprowadzenie zapisów

odnośnie odpowiedzialności stron z tego tytułu. Obecnie zapisy w zakresie odpowiedzialności stron z tytułu niedotrzymania warunków, a szczególności terminów realizacji zostały umieszczone w umowie.

Analiza umów o przyłączenie sieci ciepłowniczej zawieranych z konsumentami stanowi podstawę do przyjęcia twierdzenia, że w umowie tej nie określono odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności za opóźnienie terminu:

- realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie,
- rozpoczęcia dostarczania ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem,
- rozpoczęcia odbioru ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem.

Wyżej wskazane twierdzenie Spółki z którego wynika, że w trakcie negocjacji warunków umów strony uzgadniały odstąpienie, bądź wprowadzenie zapisów odnośnie odpowiedzialności stron z tytułu niedotrzymania warunków umowy należy ocenić jako niewystarczające, ponieważ w przesłanej faktycznie zawartej umowie z konsumentem nie zawarto w/w regulacji (karty nr 18-19).

Jak wskazano to powyżej przepisy rozporządzenia przyłączeniowego stanowią, jakie elementy powinna zawierać umowa o przyłączenie i mają one charakter bezwzględnie obowiązujący. Stąd należy przyjąć, że w/w przepis § 9 rozporządzenia przyłączeniowego określa minimalną treść dokumentu umownego i ogranicza możliwość odmiennego formułowania umów przez przedsiębiorstwa ciepłownicze. Brak określenia odpowiedzialności stron za niedotrzymanie warunków umowy, w tym za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie, rozpoczęcia dostarczania ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem oraz rozpoczęcia odbioru ciepła w sezonie grzewczym i poza tym sezonem może w negatywny sposób skutkować w stosunku do konsumentów. Po pierwsze nie będą oni świadomi jaką poniosą odpowiedzialność w przypadku niewykonania postanowień umowy. Po drugie nie będą wiedzieli jaką odpowiedzialność poniesie Spółka w sytuacji gdy nie dotrzyma warunków umowy, a tym samym ograniczona zostanie im możliwość dochodzenia określonych roszczeń.

W związku z tym, że umowa o przyłączenie nie zawiera wszystkich elementów wymaganych przepisami prawa zachowanie Spółki należy uznać za bezprawne.

Zawieranie przez Spółkę umów z konsumentami, które nie zawierają wszystkich informacji, o których mowa w rozporządzeniu przyłączeniowym, jest niezgodne z nim i należy uznać za bezprawne. Spełniona, więc została pierwsza przesłanka konieczna do uznania zachowania Spółki (opisanego w pkt a i b powyżej) za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Drugą przesłanką, której wykazanie jest niezbędne dla stwierdzenia, iż przedsiębiorca stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów jest ustalenie, iż jego bezprawne działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów. Zbiorowy interes konsumentów dotyczy nieokreślonego ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Zdaniem Organu Antymonopolowego zakwestionowane w przedmiotowej decyzji działanie przedsiębiorcy - polegające na nie podawaniu w zawieranych umowach o przyłączenie informacji o przewidywanym terminie rozpoczęcia dostarczania ciepła oraz odpowiedzialności stron za opóźnienie terminu realizacji prac w stosunku do ustalonych w umowie, które zgodnie z rozporządzeniem przyłączeniowym powinna zawierać - godzi w interes konsumentów.

Brak w/w informacji może doprowadzić do niekorzystania przez konsumentów ze swoich praw, tzn. konsumenci nie będą świadomi, że w przypadku, gdy przedsiębiorstwo ciepłownicze opóźnia się z terminem realizacji prac określonych w umowie o przyłączenie mogą dochodzić od przedsiębiorstwa określonych należności z tego tytułu. Również w sytuacji, gdy konsument dopuści się zwłoki w realizacji prac pozostających w jego gestii to

wówczas nie będzie on świadom, jakiego rodzaju sankcje zostaną na niego nałożone w takim wypadku.

W niniejszej sprawie został naruszony interes konsumentów, którzy zawarli umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej. Zagrożony został również interes konsumentów – potencjalnych kontrahentów Spółki, którzy chcieliby zawrzeć umowy o przyłączenie w przyszłości, ponieważ Spółka stosuje wzorce umowne (identyczne dla wszystkich) w oparciu o które zawiera umowy z konsumentami. Tak więc, brak w umowach wszystkich informacji, o których mowa w rozporządzeniu przyłączeniowym narusza zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie antymonopolowej, mających na celu ochronę konsumentów.

W tym miejscu należy również wskazać, że Spółka w ustosunkowaniu się do wszczęcia postępowania stwierdziła, iż z dniem 11.05.2004r. dokonała zmiany wzorca umowy o przyłączenie uzupełniając go o wymagane elementy zgodnie z rozporządzeniem przyłączeniowym. Wzorzec ten jest stosowany przy zawieraniu umów z konsumentami począwszy od 11.05.2004r. Na potwierdzenie powyższego Spółka przesłała zmieniony wzorzec (karty nr 31-33).

W świetle powyższego należy stwierdzić, że sama zmiana wzorców umownych w oparciu o które zawierane są umowy z konsumentami oraz zawieranie nowych umów w oparciu o te wzorce nie stanowi przesłanki do stwierdzenia, że Spółka zaprzestała stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w całości. Z zaprzestaniem stosowania tych praktyk mamy do czynienia dopiero wówczas, gdy wszystkie dotychczas zawarte z konsumentami umowy o przyłączenie zostaną dostosowane do obowiązujących przepisów prawa, co w niniejszej sprawie oznacza, że będą one zawierać regulacje zgodne z § 9 rozporządzenia przyłączeniowego. Dotyczy to umów zawartych, a nie wykonanych w dacie otrzymania niniejszej decyzji. W związku z tym, że Spółka nie udowodniła, że zaprzestała stosowania przedmiotowej praktyki, Organ Antymonopolowy nie znalazł podstaw do wydania decyzji w zakresie pkt II sentencji niniejszej decyzji na podstawie art. 23 e ustawy antymonopolowej.

W przedmiotowej sprawie zaistniały łącznie obie przesłanki konieczne do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów – bezprawne działanie przedsiębiorcy i naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

Stąd należało orzec jak w punkcie II sentencji decyzji.

III. Zgodnie z art. 23c ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w decyzji, Prezes Urzędu może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów. W celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I i II sentencji niniejszej decyzji, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów określono, jako polegające na:

- umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami, informacji, o których mowa w § 12 pkt 2 lit. b i § 12 pkt 8 lit. d rozporządzenia przyłączeniowego,
- umieszczeniu w treści nowo zawieranych, jak i dotychczas zawartych umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej i nie wykonanych w chwili otrzymania niniejszej decyzji zawieranych z konsumentami, informacji, o których mowa w § 9 pkt 7 i 8 rozporządzenia przyłączeniowego.

Wobec powyższego orzeka się jak w pkt III sentencji.

IV. Na podstawie art. 72 ustawy antymonopolowej, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, Organ Antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie przeciwko Spółce w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania Organ Antymonopolowy w punktach I i II decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej. Kosztami niniejszego postępowania dla Organu Antymonopolowego, są wydatki w wysokości 37 PLN związane z korespondencją pomiędzy Organem Antymonopolowym a przedsiębiorcą. W związku z powyższym postanowiono obciążyć Spółkę kosztami postępowania w wysokości 37 PLN (słownie złotych: trzydzieścisiedem).

Sąd orzeka się jak w punkcie IV sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Na postanowienie o kosztach zawarte w punkcie IV niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral